

Världsarvet Gammelstads kyrkstad

Förvaltningsplan 2015-2020

Kyrkstadsrådets parter äger tillsammans förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad.

Svenska kyrkan
NEDERLULEÅ FÖRSAMLING

LULEÅ KOMMUN

KYRKBYNS
INTERESSEFÖRENING
Gammelstad

Nederluleå
Kyrkstugeförening

Länstyreter
Norrbotten

visit
LULEÅ

 TRAFIKVERKET

PLANER & RIKTLINJER

Visar enskilda nämnders långsiktiga ambitioner, insatser eller förhållnings-sätt för att leva upp till externa och interna krav. En plan ger disposition av händelser till tid och innehåll. En riktlinje visar på en hållning i en fråga som rör samhällets utveckling och ger vägledning i arbetet.

Foto: © Anders Alm och Luleå kommun

Grafisk form: Kommunikationskontoret, Luleå kommun. Digitaltryck 2015

Förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad distribueras av Kulturförvaltningen, Luleå kommun, 971 79 Luleå

www.lulea.se/gammelstad

Innehåll

Inledning	4
Bakgrund	4
Syfte med förvaltningsplanen	4
Förutsättningar, underlag och avgränsning	4
Uppdragsgivare och process	
Kartor	6
Värden att värna – det vi förvaltar	8
Kyrkstad och kyrkby	8
Bebyggelseutbredning	8
Kyrkstadstraditionen	8
Styrdokument	10
Målområden	13
Kunskap och förmedling	14
Levande kyrkstadstradition	16
Kulturmiljö och bebyggelse	18
Besökare och attraktioner	20
Förvaltare och intressenter - Kyrkstadsrådets parter	
Luleå kommun	22
Nederluleå församling	24
Nederluleå hembygdsförening	24
Nederluleå kyrkstugeägarförening	24
Trafikverket	24
Kyrkbyns intresseförening	24
Länsstyrelsen	24
Visit Luleå	25
Övriga intressenter	
Norrbottens museum	25
Bilaga – Förvaltare och intressenters aktivitetsplaner och egenkontrollplaner	

Inledning

Bakgrund

Den 7 december 1996 togs Gammelstads kyrkstad upp på Unescos World Heritage List och blev därmed vad som kallas för ett världsarv. Unescos motivering lyder: *Gammelstads kyrkstad är ett enastående exempel på den traditionella kyrkstad som finns i norra Skandinavien. Den illustrerar på ett utomordentligt sätt anpassningen av traditionell stadsplanering till de speciella geografiska och klimatologiska förhållanden som råder i en svår naturmiljö.*

Unesco har utarbetat flera konventioner och rekommendationer för bevarande av natur och kultur. En av dessa är "Konvention om skydd av världens natur- och kulturarv" (världsarvskonventionen) som antogs 1972 och som Sverige ratificerade 1985. Den syftar till att trygga de mest värdefulla delarna av jordens natur- och kulturskatter mot förstörelse och förfall. En viktig del i detta arbete är att stärka samarbetet över gränserna och att öka förståelsen för människors olika kulturarv. I grunden handlar det om att arbeta för internationell solidaritet, mänskliga rättigheter och fred.

Ett världsarv är en unik kultur- eller naturhistorisk miljö som vittnar om människans eller jordens historia på ett sådant sätt att den anses ha generell betydelse för mänskligheten, nuvarande och kommande generationer. Betydelsen definieras genom det av UNESCO fastställda dokumentet om objektets unika, universella värden (Statement of Outstanding Universal Value, kallat OUV).

Att förvalta ett världsarv förpliktigar. Underhåll och utveckling måste ske på ett genomtänkt sätt som tillvaratar dess OUV. Därför har världsarven (dess ägare och övriga intressenter) vissa åtaganden formulerade i UNESCOs Operational Guidelines §§ 108-118. Världsarvets parter ska samverka, utarbeta förvaltningsplaner och vart sjätte år rapportera världsarvens status till Unescos världsarvskommitté. Förvaltningen av världsarv kretsar kring två huvudsakliga områden – bevarandet av och förmedlingen av världsarvets värden.

Syfte med förvaltningsplanen

Förvaltningsplanen ska fungera som en gemensam plattform för alla ägare, myndigheter och övriga aktörer som på olika sätt verkar i Gammelstads kyrkstad. Planen ska beskriva världsarvsområdets universella värden (OUV) och målsättningarna för hur de ska bevaras, utvecklas och förmedlas. Prioriterade utvecklingsområden ska identifieras och ansvarsområden klargöras.

Förutsättningar, underlag och avgränsning

Denna förvaltningsplan ersätter förvaltningsplanen från 2008 samt är ett komplement till det estetiska programmet från 1999. Förvaltningsplanen motsvarar Planer & Riktlinjer i dokumentstrukturen för Luleå kommuns översiktsplan [Program för Vision Luleå 2050]. Förvaltningsplanen förhåller sig också till den Regionala turismstrategin för destination Swedish Lapland 2014-2020.

Planens geografiska avgränsning utgörs av världsarvsområdet samt världsarvets buffertzon. Förvaltningsplanens syfte är delvis att beskriva Gammelstads kyrkstads OUV. Beskrivningen i detta dokument är endast övergripande utifrån det underlag till OUV som fortfarande är under behandling inför beslut i Världsarvskommittén. Det innebär att det finns behov av att närmare beskriva och tydliggöra platsens OUV i detalj. Mål för detta återfinns i kapitel Kunskap och förmedling samt Kulturmiljö och bebyggelse.

Som underlag för arbetet har resultatet av periodiska rapporteringen 2013 använts tillsammans med den tidigare förvaltningsplanens prioriterade områden. Utvärderingen av den förra förvaltningsplanen samt de dialoger som genomförts i förvaltningsplanprocessen har också bidragit.

Förvaltningsplanen gäller fram till nästa periodiska rapportering omkring år 2020.

Förvaltare och intressenters aktivitetsplaner och egenkontrollplaner presenteras i en separat del. Detta för att de ska vara möjliga att uppdatera och revidera löpande under planperioden.

Uppdragsgivare och process

Förvaltningsplanen har tagits fram på uppdrag av världsarvets förvaltningsråd Kyrkstadsrådet vars parter äger förvaltningsplanen. Projektledare har varit världsarvssamordnaren vid Kulturförvaltningen, Luleå kommun. En arbetsgrupp med representanter från Nederluleå församling, Länsstyrelsen, Visit Luleå, Kyrkstugeägareföreningen och Stadsbyggnadsförvaltningen har tillsammans med världsarvssamordnaren genomfört dialoger med olika intressenter och gemensamt formulerat planförslaget. Förvaltningsplanen beslutades av Kyrkstadsrådet den 22 maj 2015. Därefter ansvarar respektive part för att i sina verksamheter arbeta mot att målen i förvaltningsplanen uppfylls. Detta kommer löpande att följas upp av Kyrkstadsrådet under planperioden.

Foto: Anders Alm

Förenta nationernas organisation för utbildning, vetenskap och kultur brukar förkortas UNESCO av det engelska namnet United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

Statement of Outstanding Universal Value brukar förkortas St. OUV och heter på svenska Redovisning av enastående universellt värde.

De största ägarna och ägargrupperna av världsarvet är: Luleå kommun, Nederluleå församling samt drygt 600 kyrkstugeägare och privatpersoner i Kyrkbyn.

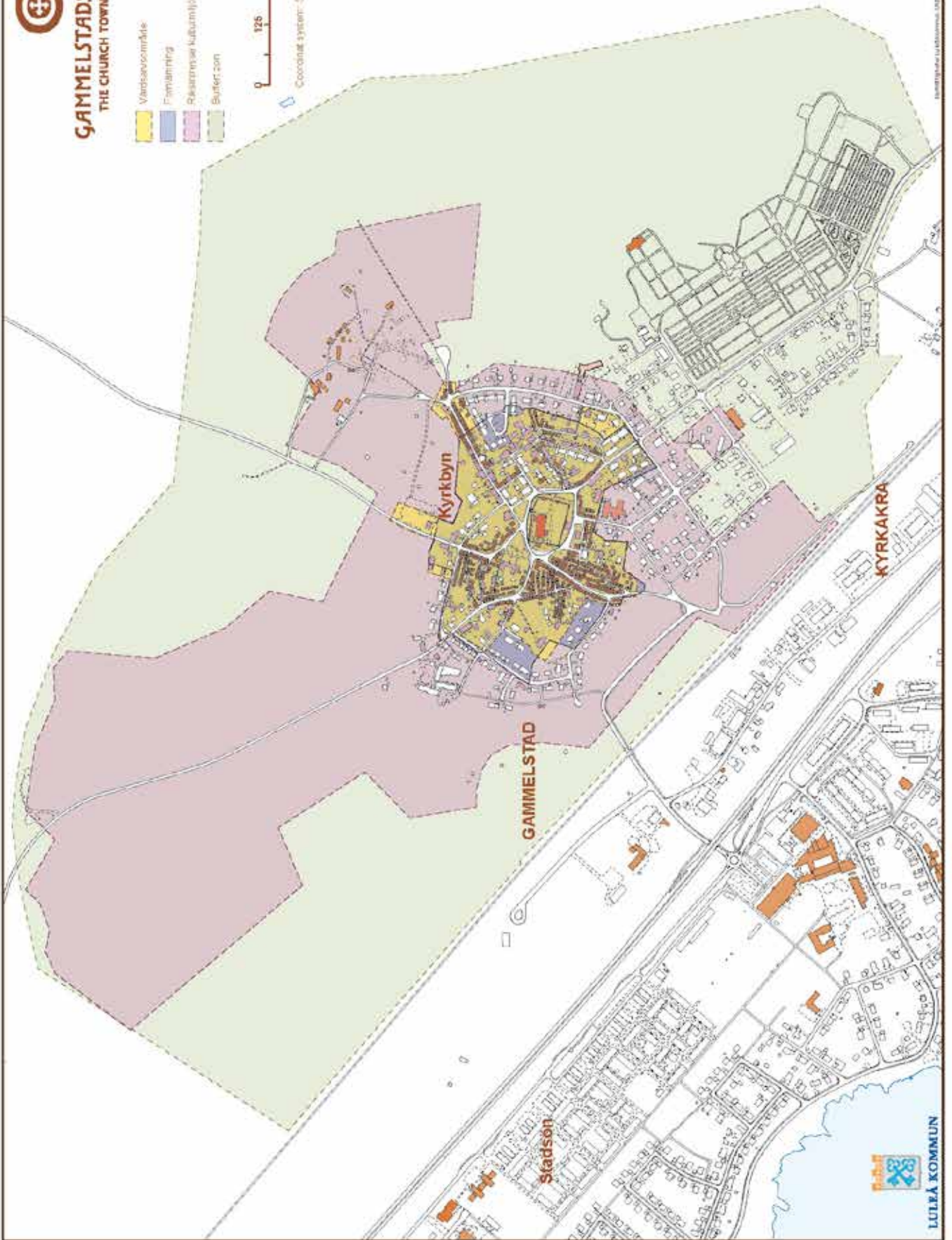
GAMMELSTADS KYRKSTAD

THE CHURCH TOWN OF GAMMELSTAD

- Vårdsområde
- Framtving
- Rekreativt kulturmiljö
- Stuterzon

Coordinate system: SWEFOT 99 21 45

Planering och utvärdering av kulturmiljöer, 2017. Foto: J. Eriksson, S. S. Eriksson

LULEÅ KOMMUN

Värden att värna – det vi förvaltar

Världsarvet innefattar den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen, vägnätet, fornlämningsmarken och en månghundraårig sedvänja. De formuleras under världsarvskriterierna (ii)*, (iv)* och (v)*. I detta kapitel beskrivs världsarvets OUV översiktligt och beskrivningen kan användas som underlag till framtida fördjupad beskrivning av platsens kulturhistoriska värde.

Kyrkstad och kyrkby

Gammelstads kyrkstad är mer än 400 år gammal och rymmer 405 kyrkstugor med sex stall och ett avträde. Kyrkstaden brer ut sig kring den stora medeltidskyrkan. Granne med kyrkan står sockenstuga och tiondebod i söder.

Kyrkstadens stugor är små, låga byggnader, de flesta rymmer bara en eller två kammare. De få stugor som mäter två våningar i höjd, har fler kamrar, men de flesta har bara en våning. Små variationer i storlek, höjd, takvinkel eller detaljer gör att ingen stuga är den andra lik, även om skillnaderna kan vara små. Bakom de rödfärgade fasaderna döljer sig nästan alltid en timrad stomme, en både enkel och komplicerad konstruktion som krävde skickliga hantverkare. Stugorna har sadeltak som numera oftast är plättäckta, även om det finns exempel på både tegel och papp. De flesta stugorna har fönsterluckor som står stängda när det inte är kyrkhelg.

Kyrkstaden är integrerad i ett mindre samhälle – kyrkbyn i Gammelstad – med 798 invånare varav knappt 100 hushåll innanför världsarvsgränsen. Även de delar av Gammelstad som inte utgörs av kyrkstugebebyggelse är framförallt en trästad, med hus i en till två våningars höjd, med enkla rödfärgade fasader även om andra, ljusare färger förekommer. Här finns en blandning av äldre byggnader från sent 1800-tal till modern tid. Även de nyare byggnaderna ansluter till den äldre traditionen genom röda träfasader, sadeltak och byggnadshöjd.

Nederluleå församling som äger den mark där kyrkstugorna står, är den största markägaren. Luleå kommun äger några fastigheter inom området, men de flesta är privatägda.

Gatunätet, som är labyrinthiskt och rätlinjigt i olika delar, vittnar om utvecklingen från 1500-talet till idag. I Kyrkbyn finns även spår efter tidigare aktiviteter i området i form av husgrunder och kulturager. Dessa utgör en lagskyddad fornlämning som berättar att de första människorna började

använda platsen för ca 1000 år sedan, då det ännu var en skärgårdsö. Rester av en tillfällig bebyggelse och svedjebränning har gjort att man tolkat spåren som att platsen användes som betesmark för boskap som tillhörde bönder i kringliggande byar, innan platsen under 1300-talet togs i besittning för kyrkans behov.

En kyrkstad är en samling stugor och stallar vid en norrländsk sockenkyrka där långväga sockenbor hade sin tillfälliga bostad vid kyrkobesöken.

En kyrkby kallas ibland den by, på vilkens mark sockenkyrkan anlagts. I modern tid förekommer ordet i dagligt tal även som beteckning på sentida bebyggelse som vuxit upp kring en kyrka.

Bebyggelseutbredning

Kyrkstaden ligger på en höjd som sträcker sig i östvästlig riktning. Kyrkan ligger högt och från kyrkplatsen följer tillfartsvägarna terrängens förutsättningar i olika riktningar. Merparten av världsarvsområdet karaktäriseras av det medeltida, organiskt framvuxna vägnätet, som kan delas in i tre nivåer.

Mellan tillfartsvägarna löper smala gränder och innanför gränderna ännu smalare gränder som lokalt kallas smog. Merparten av kyrkstugorna ligger i den nordväst-sydvästliga delen där de formerar sig till ett gytter som täcker nästan hela ytan mellan de större vägarna. I nordöst kring gatan mot det forna hamnområdet är gatunätet präglad av den korta period som Gammelstad var Luleå stad, med ett anlagt rutnätsmönster.

Kyrkstadstraditionen

Kyrkstugorna byggdes en gång av bönderna, i de byar som låg på mer än en mils avstånd från kyrkan, för att de skulle kunna övernatta i samband med kyrkobesök, ting, sockenstämmor och marknader. Kyrkstaden var den självklara platsen för att träffa vänner och bekanta från andra byar än den egna. Med tiden kom kyrkhelgerna att bli utpräglade ungdomshelger eller helger för de äldre. Under ungdomshelgerna inleddes många nya bekantskaper som ledde till äktenskap.

Kyrkstugorna är fortfarande privatägda och flera gånger om året samlas kyrkstugeägarna och andra församlingsbor till kyrkhelg, marknader, föreläs-

*(ii) to exhibit an important interchange of human values, over a span of time or within a cultural area of the world, on developments in architecture or technology, monumental arts, town-planning or landscape design;

*(iv) to be an outstanding example of a type of building, architectural or technological ensemble or landscape which illustrates (a) significant stage(s) in human history;

*(v) to be an outstanding example of a traditional human settlement, land-use, or sea-use which is representative of a culture (or cultures), or human interaction with the environment especially when it has become vulnerable under the impact of irreversible change;

ningar, kurser och konfirmation. Under den traditionella konfirmationsläsningen före midsommar bor ungdomar i kyrkstugorna, precis som förr. Av kyrkhelgerna är det påsk, midsommar, Persmäss, tacksägelsehelgen och jul som lockar flest stugägare att komma till kyrkstugan. Även om traditionen förändras i detaljer har den en stark förankring bland kyrkstugeägarna och kyrkstaden byter skepnad med traditionens växlingar över året. De stängda fönsterluckorna ger miljön en säregen och ödslig karaktär när det inte är kyrkhelg, i skarp kontrast till den bild som möter besökaren när kyrkstan lever upp vid kyrkhelger, marknader och andra evenemang.

Foto: Anders Alm

Världskommitténs beslut 1996

”The Committee decided to inscribe the nominated property on the basis of cultural criteria (ii)*, (iv)* and (v)*, considering that the site is of outstanding universal value as it is a remarkable example of the traditional church town of northern Scandinavia, and admirably illustrates the adaptation of conventional urban design to the special geographical and climatic conditions of a hostile natural environment.”

I kyrkstaden träffar man gamla och nya bekanskap, dricker kaffe, fikar och umgås i stugorna (...) går på aktiviteter av både kyrklig och kulturell karaktär, vandrar runt i kyrkstaden, spanar och inspirerar varandra. Man kopplar av, vilar, filosoferar och pysslar i stugan. Man rustar och renoverar.

Ur En etnologisk studie av kyrkstadssed i Gammelstads kyrkstad idag 2010-tal.

Styrdokument

Kyrkstadens värden har ett formellt skydd genom ett ramverk av regler som anger miljöns förutsättningar för bevarande och utveckling.

Plan- och bygglagen (PBL) Dp PL 166 skyddar alla kyrkstugor och stall samt ett hundratal andra byggnader genom rivningsförbud och bestämmelser om att de inte får förvanskas. För alla byggnader inom världsarvsområdet gäller utökad lovplikt även för underhålls-åtgärder och ommålning, samt bestämmelser om tak- och fasadmateriäl. För hela området gäller bestämmelser om gatubeläggningar, mark och trädfällning.

Miljöbalken (MB) Riksintresset uttrycks genom kyrka, kyrkstadsbebyggelsen, sockenmagasin och medeltida kulturlager samt gatunätet med tydliga medeltida drag. Riksintresse är inte i sig ett skydd men ett anspråk i samhällsplaneringsprocessen.

Kulturmiljölagen (KML) skyddar kyrkan med kyrkomiljön och fornlämningen under mark.

Markupplåtelseavtalet är ett avtal mellan Nederluleå församling (markägaren) och kyrkstugeägaren. Undertecknat markupplåtelseavtal krävs för att kunna förvärva kyrkstuga. Markupplåtelseavtalet reglerar hur kyrkstugan ska underhållas, vårdas och nyttjas samt att marken runt stugan inte får tas i anspråk för planteringar, utemöbler etc.

1818 års kungliga brev reglerar kyrkstugeförvärv och att dessa ska prövas av Länsstyrelsen.

Foto: Anders Alm

Målområden

I det här kapitlet beskrivs målsättningarna för planperioden närmare. De är sorterade i fyra olika målområden.

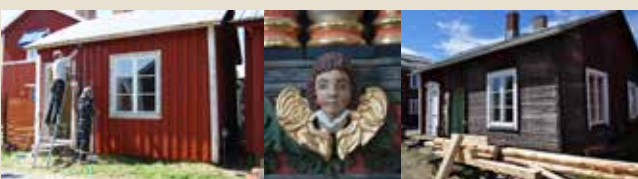
Kunskap och förmedling

Med mål för kunskapsproduktion och förmedling riktad till olika målgrupper.

Levande kyrkstadstradition

Med mål för hur vi tillsammans med över 600 stugägare och andra viktiga aktörer tar en fyrahundraårig sedvänja in i framtiden.

Kulturmiljö och bebyggelse

Med mål för hur vi ska arbeta med att bevara och säkerställa kulturmiljöns värden.

Besökare och attraktioner

Med mål för hur besöksmålet ska fungera och det utbud, service och tillgänglighet vi erbjuder besökaren.

Kunskap och förmedling

”Genom kunskap väcks intresse för kyrkstadens kulturarv och av intressen tar vi ansvar.”

Kunskap och förmedling är ett prioriterat område eftersom Världsarvskonventionens artikel § 27 formulerar det ansvar varje stat som är part i denna konvention har. Utbildnings- och informationsprogram ska stärka medborgarnas uppskattning av och respekt för det kultur- och naturarv som definieras i konventionen. Informationen ska även behandla de faror som hotar arvet och den verksamhet som bedrivs i enlighet med konventionen. Det är grunden för världsarvsförvaltningens ansvar inom området kunskap och förmedling.

Kunskap om platsens historia, byggnadsskick och levande tradition är nödvändig för att kunna förvalta världsarvets värden på ett långsiktigt hållbart sätt. Nya utmaningar för förvaltningen - med bland annat förändrad tradition kring kyrkstugeägandet, påvisad klimatförändring och behovet av byggnadsvårdskunniga hantverkare kräver att ny kunskap tas fram och förmedlas.

Kunskap är avgörande för förståelsen av och respekten för platsens kulturhistoriska värden – inte minst hos förvaltare och intressenter. Genom kunskap väcks intresse för kyrkstadens kulturarv och av intressen tar vi ansvar. Det gäller kyrkstugeägare och driftspersonal likväl som handläggare och beslutsfattare.

För att Gammelstads kyrkstad ska vara ett attraktivt besöksmål i destinationen Swedish Lapland krävs ett utbud av paketerbara upplevelser. Det är en konkurrensfördel att kunna berätta om en unik plats i världen – något som kräver kunskap om kyrkstadens kulturarv likväl som kunskap om upplevelseproduktion och hållbar turism.

Det här vill vi uppnå

Världsarvet studeras kontinuerligt för generell kunskapsökning och för särskilda behov. Berörda förvaltare och intressenter har tillgång till relevant och uppdaterad kunskap för att säkerställa en god och varsam skötsel. Luleåbornas kännedom om kyrkstadens värden ökar och skolelever kommer i kontakt med världsarvet under sin skolgång i Luleå kommun. Nya generationers kyrkstugeägare har kunskap om traditionen och kulturmiljön. Förmedlingen sker via olika kanaler, formerna varierar och passar olika målgrupper och alla åldrar. Världsarvets besökare väljer kunskapsbaserade upplevelser. Vi informerar varandra om nyheter och aktiviteter. Ökad kunskap hos förvaltare och intressenter leder till ökat engagemang och en större känsla av gemenskap kring världsarvet.

Kyrkstadsrådets parter arbetar för

- Att befintlig kunskap sammanställs till en helhetsbild. Det möjliggör riskanalyser som uppmärksammar behov, hänvisningar till kunskapskällor och förtydliganden av världsarvets kulturhistoriska värden.
- Att kyrkstaden fortsatt studeras genom att fler studenter väljer uppsatsämnen och examensarbeten, särskilda projekt etc kring världsarvet och att kunskapen inarbetas i nya sammanställningar.
- Att öka kunskapen hos ägare, förvaltare och intressenter genom:
 - särskilda utbildningsinsatser kring byggnadsvård och skötsel av äldre träbyggnader för ökad kännedom om byggnadsvård och traditionellt hantverk.
 - riktade utbildningsinsatser till driftspersonal kring världsarvets särskilda förutsättningar för drift och skötsel.
 - handläggande tjänstemän och beslutsfattare ges förutsättningar att besluta utifrån uppdaterade planerings- och kunskapsunderlag om världsarvets värde och skydd.
 - förmedling av OUV till verksamma inom besöksnäring/servicenäring.
 - information om regler för skyltning och utemöblering finns tillgänglig för näringsidkare och andra aktörer i området.
 - information om platsens OUV ska förmedlas via digitalt media, webb, utställnings- och programverksamhet.
- Att förskolor och skolor i kommunen stöttas att arbeta med världsarvet som tema genom att utveckla och erbjuda skolprogram och kompetensutvecklingsinsatser riktade till lärare.
- Att guider verksamma i världsarvet är kunniga och auktoriserade.

Levande kyrkstadstradition

”Aktiviteter som vänder sig till barn och unga är särskilt betydelsefulla.”

Levande kyrkstadstradition är ett prioriterat område eftersom kyrkstadens upprinnelse ligger i behovet av övernattningsställe i samband med kyrkobesök eller andra ärenden i sockencentrumet. För att bevara platsens särprägel måste denna tradition följa med in i en ny tid där stugägarna i större utsträckning än tidigare är sekulariserade, alla inte längre medlemmar i Svenska kyrkan och deras krav på bekvämligheter ökar. Det är en förutsättning för bevarandet av kulturmiljön att kyrkstugeägarna använder sin kyrkstuga och underhåller den kontinuerligt för att inte kyrkstadens kulturhistoriska värde ska förvanskas och kyrkstaden i värsta fall förfalla. För detta är en levande kyrkstadstradition avgörande.

En levande tradition knuten till användningen av kyrkstugan och aktiviteter i kyrkstaden är viktig för dagens kyrkstugeägare och mycket angelägen för att locka nya generationers stugägare. Aktiviteter som vänder sig till barn och unga är särskilt betydelsefulla. Boende i kyrkstuga under sommarkonfirmationen är en nyckel till en varaktig relation till kyrkstaden. Aktiviteter för unga lägger grunden för intresset att äga en kyrkstuga, om inte förr så, åtminstone längre fram i livet.

Det här vill vi uppnå

Kyrkstugeägarna bär stolt kyrkstadstraditionen vidare in i tjugohundratalet och de känner sig som en del av en månghundraårig sedvänja. Många ägare använder sina kyrkstugor för tillfällig övernattnings i samband med församlingsverksamhet och andra aktiviteter. Aktivitetsutbudet är rikt och anpassat för olika åldrar och intressen. Kyrkstugeägare och kyrkbybor tar del av utbudet och ser sig som ambassadörer för världsarvet. Vi använder gemensamma kanaler för kommunikation. Minst hälften av sommarkonfirmanderna bor i kyrkstugor under konfirmationsläsningen vilket ger unga en naturlig relation till kyrkstadslivet. Kyrkstugeägarföreningen har många aktiva medlemmar. Nederluleå församling och kyrkstugeägarföreningen har ett livaktigt och väl fungerande samarbete.

Under 2014 fick 30 kyrkstugor nya ägare. Överlåtelseerna handläggs av församlingen och Länsstyrelsen godkänner förvärvet. Privilegiet att äga en kyrkstuga har varit förbehållet socknens hemmansägare, förutsatt att de bott längre bort än en mil från kyrkplatsen. Idag ställs endast kraven att du ska vara bosatt i Sverige och inte äga fler än en kyrkstuga.

Kyrkstadsrådets parter arbetar för

- Att öka kunskapen om och engagemanget för kyrkstadsseden och kyrkstugelivet genom att utveckla kyrkhelgerna med kyrkligt, kulturellt och kommersiellt utbud.
- Att stärka ungas relation till kyrkan och kyrkstadslivet genom att hitta former för en ny ungdomshelg, berörda parter underlättar för sommarkonfirmander att övernatta i kyrkstugor.
- Att det finns en aktiv gemensam förenings- och församlingsverksamhet som vänder sig till kyrkstugeägare och att nya kyrkstugeägare känner sig välkomna i gemenskapen.
- Att det finns ändamålsenliga servicehus.

...Vi gör inte så mycket i kyrkstugan. Det är som en plats för att bara vara egentligen, det behöver man verkligen ibland...

Ur En etnologisk studie av kyrkstadssed i Gammelstads kyrkstad idag 2010-tal

Kulturmiljö och bebyggelse

”Kulturmiljön är en attraktiv boendemiljö och lockar besökare från hela världen.”

Det här är ett prioriterat målområde eftersom kulturmiljön är grunden för världsarvsstatusen. Om kulturmiljön förvanskas och skadas äventyras världsarvsstatusen. Världsarvets enastående universella värden bärs av kulturmiljön som helhet såväl som av de enskilda byggnaderna. Miljön berättar om kyrkstads-traditionen, de långa avstånden, landhöjningen och Luleås historia, beskrivet i kapitlet Värden att värna – det vi förvaltar. Inom buffertzonen som omger världsarvsområdet finns strukturer som är en förutsättning för att man ska kunna förstå världsarvsmiljön i sitt forna sammanhang. Kulturmiljön är en konkret länk till det förflutna, vilken ger oss historisk kunskap och upplevelse som inte går att finna i litteratur eller arkiv. Det är kulturmiljön med den särpräglade bebyggelsen som skapar den särskilda atmosfär och känsla som finns i Gammelstad. Kulturmiljön är en attraktiv boendemiljö och lockar besökare från hela världen.

Det här vill vi uppnå

Kulturmiljön är välskött med bibehållet höga kulturhistoriska värden, där de historiska sammanhangen kan förstås i både detaljer och övergripande strukturer. Bebyggelsemiljöns asketiska skönhet får ta plats utan att utsättas för konkurrens. Vi strävar efter att den ska vara fri från plakat, flaggor, möblering och utsmyckning som skymmer möjligheten att uppleva kulturmiljön och dess särprägel. Vad som är lämpligt och inte framgår av uppdaterade och kommunicerade styrdokument. På så sätt stärks världsarvets identitet. Kyrkstaden utmärker sig som någonting annat än gängse bebyggelsemiljö.

Världsarvets värden är väl kända hos ägare och förvaltare såväl som hos handläggare inom berörda tillståndsmyndigheter. Världsarvets skydd garanteras av ändamålsenliga, uppdaterade, väl förankrade och heltäckande styrdokument.

Kyrkstugorna och annan kulturhistoriskt värdefull bebyggelse förvaltas på ett varsamt sätt så att de både kan användas och vara en tillgång för dem som bor på, använder eller besöker platsen idag och behålla sina värden i framtiden. Byggnadsvården utförs medvetet och kvalitativt.

Bebyggelsen är så långt det går skyddad mot brand eller andra olyckor. Vägar och gator behåller sin sträckning och sin karaktär och justeras så de inte bidrar till att skada bebyggelsen. Marken där kyrkstugorna står sköts och disponeras så att den behåller sin öppna ”allmänningsskaraktär” utan markeringar av privata zoner eller karaktären av anlagd gräsmatta. Drift och underhåll, året runt, sker på ett sätt som inte skadar byggnader, vegetation eller mark. Kyrkparken är upprustad och tillgänglighetsanpassad. Kyrkstaden fortsätter ha dubbla ansikten – stängd och sluten utom vid kyrkhelg, då stugorna fylls med liv och fönsterluckorna slås upp.

Kyrkan kan kombinera sin roll som församlingskyrka med att vara ett populärt besöksmål, utan att de kyrkliga kulturvärdena trängs undan, utsätts för fara eller allt för stort slitage.

Buffertzonen karaktärsdrag med ålderdomliga vägsträckningar, öppet odlingslandskap, kyrkoherdebostället, officersbostället (nu Kulturgården) och det forna hamnområdet är intakt och säkrat för framtiden.

Kyrkstadsrådets parter arbetar för

- Att det finns ändamålsenliga, uppdaterade, väl förankrade och heltäckande styrdokument för världsarvsområdet och buffertzonen vilka tillämpas rättssäkert och långsiktigt, samtidigt som ny kunskap beaktas.
- En kvalitetssäkrad bygglovprocess kring kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i världsarvet.
- Att tillsynsinsatser genomförs vilka bidrar till att förhindra förfall eller en utveckling som skadar det kulturhistoriska värdet.
- Att finna långsiktigt hållbara förvaltningsprocesser för att säkerställa de mest förfallna stugorna och motverka att nya stugor hamnar i samma situation.
- Att alla ägare till skyddad bebyggelse känner ansvar för att vårda sina byggnader varsamt och har tillgång till information, utbildning och stöd i sin roll som byggnadsvårdare.
- Att kyrkstugor renoveras och att all kulturhistorisk bebyggelse underhålls med rätt material och metoder.
- Att genom förebyggande löpande, riktade och allmänna informationsinsatser, tillsyn, sotning och brandskyddskontroller förhindra att bränder uppstår.
- Att samtliga tillsynspliktiga verksamheter inom världsarvet kontrolleras ur brandskyddssynpunkt.
- Att gator och vägars utformning och drift inte bidrar till att skada bebyggelsen eller fornlämningen.
- Att skötsel av kyrkovalLEN sker på traditionellt sätt och att vid behov justera grönyrtornas nivåer för vattenavrinning.
- Att utsmyckningar och tillägg förekommer sparsamt och i förekommande fall är medvetet valda och utformade för att stärka platsens kulturhistoriska identitet.

Besökare och attraktioner

”Nya företag behöver etablera sig och tillväxt ske hos redan verksamma företag.”

Världsarvets värden ska förmedlas till medborgare och besökare. Besöksnäringen är en prioriterad näring i såväl EU, Sverige som Luleå kommun. I arbetet med att stärka Luleås identitet som kuststad kan Gammelstads historia, som är intimt knuten till hav och hamn, ge rot och förankring till Luleå av idag. I Visit Luleås verksamhetsplan framgår att organisationen ska hjälpa till med utveckling av attraktiva reseanledningar så som Gammelstads kyrkstad. I program för Vision 2050 ska Luleå kommun arbeta för att utveckla besöksmålet Gammelstads kyrkstad.

Utifrån näringsens behov, regionens unika förutsättningar och de fokusområden som den nationella turismstrategin pekar ut, har ett antal strategiska insatsområden för destinationen Swedish Lapland och dess lokala resmål identifierats av besöksnäringens organisationerna (däribland Luleå kommun och Visit Luleå). På lokal destinationsnivå (Luleå och Gammelstads kyrkstad), handlar det om att säkerställa att företagen, produkterna, marknad och kommunikation svarar mot den internationella gästens behov, krav och förväntningar. Nya företag behöver etablera sig och tillväxt ske hos redan verksamma företag. Företagen i besöksnäringen behöver öka sin affärsmässighet och bli ekonomiskt hållbara så att de kan expandera, anställa personal, attrahera kompetens samt svara mot morgondagens krav från den nationella och internationella gästen. Att förbättra handlar om att höja destinationens lägstanivå inom alla strategiska insatsområden med satsningar mot en internationellt attraktiv och hållbar destination i världsklass.

Nederluleå kyrka från sent 1400-tal är besöksmålet kronjuvel. Visitor Centre fungerar som entré för alla besökare till området och ansvarar för att förmedla världsarvets kulturhistoriska värden via utställningar, programverksamhet och guidningar.

Det här vill vi uppnå

Gammelstads kyrkstad är ett av länets ledande besöksmål och en reseanledning till Luleåregionen och Swedish Lapland. Besökaren ska möta ett gott värdskap och service av bästa kvalitet. Besöksnäringens aktörer verkar för att utjämna säsongsskillnaderna. Besökaren möts av relevant information beroende på säsong. Besökarens förväntningar bygger på berättelsen om Gammelstad och de sedvänjor som är sammanbundna med kyrkstadslivet. Under höst, vinter och vår lyfter vi särprägelns kring årstiderna med snö och mörker, vårvinter, lugn och ro, avskildhet, vila och rekreation, den levande kyrkstadstraditionen och vad den innebär. Under sommaren lyfter vi program och aktiviteter i besöksmålet. Det som marknadsförs är också det som infrias. Gammelstads kyrkstad syns i centrala Luleå; det bidrar till att öka besökarens och luleåbornas medvetenhet och kunskap om Gammelstad som besöksmål samt gör det lättare att hitta dit. Det visar också att Gammelstad har en tydlig och stark roll i platsmarknadsföringen av Luleå.

Besökaren ska via destinationen Luleå och Swedish Laplands huvudkanaler nå information om utbud och service. Kommunikationen skiljer sig beroende på syfte och målgrupp samt hur distributionen och försäljningskanalerna ser ut för vald marknad och målgrupp. En blandning av kortsiktig kommunikation som är säljdrivande, med långsiktiga budskap som bygger kännedom om destinationen och skapar en positiv bild över längre tid.

Världsarvet är en attraktiv och tillgänglig plats att besöka och en attraktiv plats för entreprenörer att etablera och utveckla sina verksamheter på. Vi arbetar tillsammans för att utveckla destinationen och möjliggöra produkt- och affärsutveckling i området, därför ska också den turistiska infrastrukturen säkerställas.

Turismens exportvärde, det vill säga den utländska besökarens konsumtion i Sverige, är högre än exportvärdet för både personbilar (37,6 mdkr) och järn- och stålindustri (57,1 mdkr) tillsammans. Ett värde som idag ökat till 106,5 miljarder kronor.

Kyrkstadsrådets parter arbetar för

- Att utjämna besöksmålets säsongsskillnader.
- Att lyfta fram kyrkstadens unika karaktär – lugnet, tystnaden, det ödsliga i vardagen på ett positivt sätt och visa på kontrasten till det livfulla vid årets större kyrkhelger och evenemang.
- Att lyfta mörker, snö och kyla på ett positivt sätt.
- Att lokalbefolkningen (Luleåregionen), som är en viktig målgrupp, känner till och tar del av programutbudet.
- Att skapa fler och bättre paketerbara produkter samt säljbara paket.
- Att besökarna väljer kunskapsbaserade upplevelser förmedlade av kunniga och auktoriserade Gammelstadsguider.
- Att särskilt lyfta fram världsarvet i destinationsmarknadsföringen via samlade huvudkanaler.
- Att det finns tillgång till mat och fika i Gammelstad året om.
- Att tomma affärslokaler hyrs ut till verksamheter som berikar besöksmålet och hyresvärderna säkerställer att verksamhetsidkaren får ta del av rekommenderade öppettider och informeras om regler för skyltning, utemöblering etc.
- Att förbättra hänvisningar och skyltning till sevärdheter och service inom området.
- Att infrastruktur utvecklas som underlättar för besökaren att använda modern informationsteknik (IKT).
- Att säkerställa att flera språk används i informationsmaterial och informationskanaler.
- Att evenemangsparkeringen vid järnvägen används vid årets största evenemang och arrangörer verkar för att underlätta för lokalbuss och utryckningsfordon att ta sig fram vid stora evenemang genom att använda parkeringsvakter. En riktlinje kring trafik- och parkeringsfrågor till stöd för evenemangsarrangörer tas fram.
- Att det ska vara lätt att åka buss från Luleå till Gammelstad, både för svensktalande och utländska besökare.
- Att genomföra minst en marknadsundersökning till stöd för utvecklingen av destinationen.
- Att genomföra tillgänglighets-/orienteringsstudie till stöd för besöksmålet.
- Att Kyrkparken förbättras utifrån ett tillgänglighetsperspektiv.
- Att stärka utbudet av aktiviteter som drar besökare och lokalbefolkning.
- Att världsarvet är en stående punkt på agendan för Luleås redaktionsråd och representeras även i redaktionsrådet av en representant från Visitor Centre.
- Att säkerställa att det fortsatt finns ett utbud av övernattningsmöjligheter.

Förvaltare och intressenter

I detta kapitel beskrivs världsarvets förvaltare och intressenter, deras roller och ansvar.

1) **Förvaltare** består av ägare av vägar, mark eller byggnader inom området och ingår i Kyrkstadsrådet. Förvaltarna är Luleå kommun, Nederluleå församling, Nederluleå kyrkstugeägarförening, Nederluleå hembygdsförening, Kyrkbyns intresseförening och Trafikverket.

2) **Intressenter** är organisationer vars verksamhet berör världsarvet. Intressenterna i Kyrkstadsrådet är Länsstyrelsen och Visit Luleå. Utöver dessa finns andra viktiga intressenter, till exempel olika företag, föreningar, museer m fl.

Till roll- och ansvarsbeskrivningarna som följer finns åtgärdsplaner som listar aktiviteter som ansvarig har för avsikt att genomföra i syfte att uppfylla för perioden ställda mål formulerade i kapitlet Målområden. Till stöd för att säkerställa att verksamhet bedrivs mot uppsatta mål finns också en egenkontrollplan. Förvaltare och intressenter har möjlighet att revidera dessa planer under planperioden. De har därför lyfts ut i en särskild bilaga. Nästa revidering kommer att ske inför verksamhetsåret 2017. Kyrkstadsrådet kommer löpande att följa upp hur målen i förvaltningsplanen uppfylls.

Kyrkstadsrådets parter

LULEÅ KOMMUN

Luleå kommun

Som ägare av vägar, park och enskilda byggnader är Luleå kommun en av de större förvaltarna inom världsarvsområdet. Kommunen har också verksamhet i och i anslutning till området. Dessa är bland annat Kyrkbynskolan och Kyrkbyns förskola (Barn- och utbildningsförvaltningen), friluftsmuseet Hägnan och Visitor Centre (Kulturförvaltningen).

Luleå kommun stakar ut viktiga framtidssatsningar i Program Vision Luleå 2050. I strategiområde Klara av förändring Program D prioriteras utveckling av besöksmålet världsarvet Gammelstads kyrkstad och dess kulturmiljö.

- Prioritera kulturmiljövården som bedöms som mycket höga och ge dem utrymme att utvecklas.
- Ge utrymme för och prioritera Gammelstads kyrkstad och dess entréer.

I strategiområden Vilja uppleva Program B lyfts världsarvet Gammelstads kyrkstad upp som ett viktigt besöksmål att prioritera fram till år 2020.

- Prioritera och utveckla besöksmålen och stråket från världsarvet Gammelstads kyrkstad via Friluftsmuseet Hägnan genom Gammelstadsvikens naturreservat till Luleå tekniska universitet och Teknikens hus.

En utveckling av besöksmålet världsarvet Gammelstads kyrkstad gynnar de kulturella och kreativa näringar som verkar i området. Mål kring detta formuleras i Entreprenörskap Program E. Luleå ska etablera sig starkare som plats för fritidsresor och utvecklas till norra Skandinavien ledande destinationer för möten och konferenser. Besöksnäringen är en del av den så kallade upplevelsenäringen. En välkött kulturmiljö med erkänt internationell betydelse – som ett världsarv – är en potentiell styrka för besöksnäringen.

- Långsiktigt och strategiskt stimulera till en växande arbetsmarknad inom kulturella och kreativa näringar,

Viktiga principer på lång sikt är att bygga en stark lokal identitet och för det behövs kulturmiljö. Identiteten bygger på att historien ges plats och företräde i samhällsbygget. Likväl ska Luleå erbjuda det bästa boendet. Attraktiva bostäder och boendemiljöer är viktigt för att invånarna ska trivas och för att fler människor ska vilja komma hit. Identiteten som kuststad för Luleå ska betonas. Gammelstads historia och kulturmiljö bidrar till ovanstående.

Värdskapet ska förbättras och kommunala verksamheter som arbetar med evenemang och besöksnäring ska samordnas. I egenskap av prioriterad plats och besöksmål ska Gammelstads kyrkstad utvecklas och förbättras kring frågor som gäller kännedom (för både boende och besökare) samt tillgänglighet (öppettider, kommunikation, ekonomi, fysisk tillgänglighet, språk mm).

Inom flera av programmen finns mål som rör världsarvet.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Ansvarar för kommunala ferieungdomar.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Förskolorna och skolorna i Luleå har en viktig roll att axla som spridare av kunskap om världsarv i allmänhet och Gammelstads kyrkstad i synnerhet. Världsarvsskolornas pedagoger deltar aktivt i det internationella nätverket AspNet. Den nationella läroplanen styr skolverksamheten och behov finns av att lokalt uppmärksamma innebörden av att ha världsarvsskolor. Det är önskvärt att alla barn och elever i Luleå kommer i kontakt med världsarvet Gammelstads kyrkstad någon gång under sin skolgång.

Fritidsförvaltningen

Luleå turistbyrå informerar om besöksmålet Gammelstads kyrkstad, vad besökaren kan finna i form av upplevelser och service. De vänder sig till svenska och utländska besökare. Luleå turistbyrå ansvarar tillsammans med Visit Luleå för besöksinformation på lulea.nu.

Kommunledningsförvaltningen

Inom Kommunledningsförvaltningen finns bland annat Samhällsutvecklingskontoret och Tillsväxtkontoret vilka berörs av världsarvsfrågorna i olika sammanhang. Kommunikationskontoret ansvarar för teknisk drift av lulea.se/gammelstad.

Kulturförvaltningen

Kulturförvaltningen ansvarar för världsarvsförmedling via verksamheten i Visitor Centre och friluftsmuseet Hägnan. Visitor Centre använder visningar, utställning och programverksamhet för att förmedla världsarvets kulturhistoriska värden. Målgruppen

är bred och i den ingår internationella besökare likväl som ortsbefolkning. Barn- och unga är en prioriterad grupp som nås via bland annat skolprogram kring världsarv i allmänhet och kyrkstadens kulturarv i synnerhet. Friluftsmuseet visar Norrbottnisk kulturhistoria och den allmogekultur som kyrkstadslivet är sprungen ur.

Världsarvssamordnaren är placerad i Kulturförvaltningen och arbetar i huvudsak inåt världsarvet, som stöd åt dess förvaltare, samt utåt mot det svenska- och nordiska världsarvsnätverken. Samordnaren leder förvaltningsplaneprocessen och kan driva eller medverka i projekt som syftar till att uppfylla målen i förvaltningsplanen. Det världsarvs-specifika innehållet på lulea.se/gammelstad ansvarar samordnaren för.

Miljö- och byggnadsförvaltningen

Avdelningen för bygglov och prövning handlägger bygglov, förhandsbesked och utför tillsyn för kulturhistorisk skyddad bebyggelse inom världsarvsområdet. För kyrkstaden gäller speciella regler. De preciseras i detaljplan PL 166 som syftar till att bevara och skydda kyrkstadens kulturhistoriska värden för framtiden.

Räddningstjänsten

Räddningstjänsten utför tillsyn, utformar insatsplanen samt informerar bl.a. kyrkstugeägare årligen om regler kring sotning etc. Via Sotningsväsendet samlar Räddningstjänsten data kring antal eldstäder i bruk och eldstädernas skick.

Stadsbyggnadsförvaltningen

Förvaltningens ansvar sträcker sig över såväl övergripande stadsplanering som daglig drift. Inom avdelningen Drift och underhåll återfinns områdena fastighet samt gata och park vilka är de verksamheter som dagligdags verkar i världsarvet. Drift- och underhållsfrågor påverkar våra medborgares vardag och är i mångt och mycket kommunens ansikte utåt. I avdelningens verksamheter ingår inslag av kreativ och skapande karaktär i syfte att skapa mervärde, upplevelse och attraktion för våra medborgare och besökare. Fastighetsavdelningen förvaltar kommunens fastighetsbestånd, med ansvar för upplåtelseprocess, underhållsplanering, drift samt skötsel och tillsyn. Inom världsarvsområdet förvaltar Stadsbyggnadsförvaltningen flertalet kulturhistoriskt värdefulla byggnader.

Luleå kommuns bolag

Flera av de kommunägda bolagen har verksamhet som rör världsarvet. Till exempel Luleå Energi vars verksamhet och anläggningar kan påverka kulturmiljö och fast fornlämning. LLT ansvarar för en viktig del av att göra världsarvet tillgängligt för besökare.

Nederluleå församling, Svenska kyrkan

Mitt i världsarvet ligger Nederluleå kyrka, Nederluleå församlings huvudkyrka. Kyrkans verksamhet är av såväl traditionell som modern karaktär och pågår både vardag och helg. Med gudstjänster, musik och övrig verksamhet lockas besökare till kyrkan och världsarvet. Kyrkan är en populär församlingskyrka som är välbesökt vid gudstjänster och flitigt använd vid livets högtider. Kyrkan är öppen för besökare året om.

Runt Nederluleå kyrka ligger kyrkstugorna på församlingens mark. Församlingen håller register över stugägare och handlägger ägarbyten av stugor. Nya kyrkstugeägare får viktigt välkomstinformation via församlingen som också ansvarar för att kyrkstugorna synas regelbundet utifrån markupplåtelseavtalet. Kyrkvallen 1:1, marken där kyrkstugorna står, sköts av församlingen.

Nederluleå hembygdsförening

Föreningens verksamhet rör gamla Nederluleå socken och världsarvet Gammelstad. Föreningen äger kyrkstuga nr 253/254 som de vårdar och bemannar för besökare helger i maj till och med september. Genom studiecirklar och resor bidrar föreningen till kunskapsförmedling om Gammelstads kyrkstad, dess historia och tradition till sina medlemmar. En av föreningens huvudverksamheter är kyrkstuga som föreningen äger. Under helgerna sommartid (maj-sept) är kyrkstugan bemannad med föreningens kunniga guider som berättar om kyrkstadslivet förr.

Nederluleå kyrkstugeägarförening

Alla kyrkstugeägare (drygt 600 st.) är anslutna till kyrkstugeägarföreningen som representerar ägarna i offentliga sammanhang t ex i Kyrkstadsrådet. Kyrkstugeägarna är bärare av kyrkstadstraditionen. De står för underhåll och reparationer av sina kyrkstugor i enlighet med de lagar som finns. Med undantag för visningsstugan och Nederluleå församlings fåtal stugor är samtliga privatägda. Föreningen bidrar med aktiviteter som attraherar kyrkstugeägare att komma till helg firande. Byggnadsvård och kunskapsförmedling är andra viktiga verksamhetsfält för föreningen.

Trafikverket

Trafikverket förvaltar de statliga vägarna inom världsarvsområdet. Vägsträckorna är väg nr 590, Gamla Bodenvägen, 400 meter lång och väg 968, Rutviksvägen, 300 meter lång. Trafikverket upprättar drift- och underhållsplaner för sträckorna och lägger ut driften på entreprenad.

Kyrkbyns intresseförening

Gemensamma frågor för kyrkbyborna kan diskuteras i och föras fram genom Kyrkbyns intresseförening som har ett mandat i Kyrkstadsrådet. Föreningen har i mars 2015 inte någon aktiv verksamhet. De som bor inom världsarvet i egna fastigheter ansvarar för vården av sina byggnader.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen arbetar för länets bästa och verkar bland annat för att våra kulturmiljöer bevaras, vårdas och utvecklas. Inom ramen för arbetet med världsarvet i Gammelstad ger länsstyrelsen ekonomiskt stöd till byggnadsvårdande arbetet på bland annat kyrkstugor, till den arkeologiska insats som krävs vid mindre markarbeten samt till information om byggnadsvård. Länsstyrelsen kan även stötta projekt som utvecklar världsarvet. Det kan vara projekt som säkerställer världsarvets fysiska miljö, skapar fler kommersiella aktiviteter, handlar om särskilda marknadsföringsinsatser eller ger stöd till enskilda företag.

Som regional myndighet har Länsstyrelsen ett särskilt ansvar för tillsynen av fornlämningsområdet, kyrkan och kyrkomiljön. Länsstyrelsen följer utvecklingen i världsarvet Gammelstad och prövar tillstånd till åtgärder som innebär förändringar av kyrkomiljön och fornlämningsområdet. Myndigheten prövar också alla köp av kyrkstugor för att säkerställa att intentionerna i 1818 års kungliga brev följs när stugor säljs till nya ägare.

Visit Luleå

Visit Luleås uppdrag handlar om att stärka handeln och etablera destinationen högt på rankingen hos människor när de ska fatta beslut om var de ska semestra, förlägga små som stora möten, julhandla eller besöka för en weekend. Visit Luleå informerar om och säljer in besöksmålet Gammelstads kyrkstad, vad besöksmålet verksamheter kan erbjuda i form av upplevelser och service till lokala, regionala, nationella och internationella besökare. Detta görs via egna digitala kanaler, tryckta kanaler, boknings- och recensionsplattformar men även internationellt återförsäljarled (turoperatörer/agenter, inbound/dmc, resebyråer i andra länder).

Visit Luleå ska utifrån kompetens och erfarenhet vara en resurs som hjälper entreprenörer (som är partners i Visit Luleå) att paketera sitt erbjudande för att utveckla attraktiva besöksorsaker så att fler besöker och trivs i Luleå och Gammelstads kyrkstad. De hjälper partners med affärs- och produktutveckling samt marknadsutveckling. Visit Luleå representerar också partners i för dem viktiga frågor, vid utvecklingen av destinationens hårda och mjuka konkurrensfördelar.

Visit Luleå medfinansierar Swedish Lapland Visitors Board och deltar i det regionala destinationsutvecklingsarbetet.

Övriga intressenter

Norrbottens museum

Norrbottens museums uppdrag är att samla, förmedla och utveckla det norrbottniska kulturarvet. Museet verkar för länets historia och samtid, för mångfald, det fria offentliga samtalet, för dagens och morgondagens kunskap. I detta arbete ingår också Gammelstad som kulturarv och världsarv.

Norrbottens museums arkeologer och bebyggelseantikvarier ger kostnadsfri rådgivning till privatpersoner. Läns museet ger även yttranden på remisser från Luleå kommun när det gäller byggnadsvårdsåtgärder och bygglovsfrågor inom världsarvsområdet samt utför vid behov arkeologiska undersökningar. I Norrbottens museums arkiv, bibliotek, bildarkiv och föremålssamlingar finns omfattande bildmaterial, arkeologiskt material och historisk information om Gammelstad. Norrbottens museum har samarbeten med högskolor, universitet och andra kulturarvsinstitutioner, med utbyte av kunskap om Gammelstad som världsarv och fornlämning.

Norrbottens museum ger kostnadsfria visningar till skolklasser inom aktuella ämnen och erbjuder vandringsutställningar med regional anknytning till aktörer i hela länet. Läns museet erbjuder dessutom pedagogiska material med historiska teman och olika lärarhandledningar, bland annat "Att adoptera ett framtidsminne" som beskriver ett skolprojekt i samarbete mellan Kyrkbyskolan, Friluftsmuseet Hägnan och Norrbottens museum. Norrbottens museums pedagoger ingår i nätverksgruppen "Nationellt nätverk för världsarvs pedagogik".

Norrbottens museum finns som resurs för kunskap om Gammelstad och samverkar gärna i förmedlingsprojekt och andra samarbetsprojekt angående världsarvsområdets materiella och immateriella värden.

Från ord till handling

Framgångsrik förvaltning av Gammelstads kyrkstad förutsätter att:

De kulturhistoriska värdena är styrande för områdets förvaltning och utveckling, för besöksmålsutvecklingen och för utformningen av den fysiska miljön.

De medverkande parterna tar ett tydligt och offensivt ansvar för sina respektive verksamhetsområden samtidigt som de prioriterar samarbete och kommunikation över sektorgränserna.

Arbetet präglas av hög kvalitet och långsiktighet.

Samverkan och uppföljning

Till denna förvaltningsplan följer en bilaga med respektive förvaltare och intressents aktivitetsplaner och egenkontrollplaner. Bilagan ska fungera som ett stöd för förvaltare och intressenter i syfte att uppfylla målen i förvaltningsplanen.

Varje förvaltare och intressent ansvarar för att nödvändiga beslut tas i den egna organisationen för att säkerställa att aktiviteter genomförs. Varje förvaltare ansvarar för att deras aktiviteter som genomförs för världsarvet har sin utgångspunkt i de prioriterade målområdena.

Kyrkstadsrådet följer upp arbetet löpande. Åtgärdsplaner och egenkontrollplaner kan revideras löpande av förvaltare och intressenter.

Identifierade behov

Arbetsformer och samverkansgrupper för samtliga berörda parter bör skapas i syfte att verka för att målen i förvaltningsplanen uppnås.

Tydliga strukturer för hur den kommunala organisationen ska hantera planperiodens världsarvsfrågor bör upprättas.

Foto: Anders Alm

Kyrkstadsrådets parter äger tillsammans förvaltningsplanen för Gammelstads kyrkstad.

